

Łukasz Miciuk

**Self-Concept Adequacy – empirical studies
on the field of cognitive personality psychology**

[Adekwatność koncepcji siebie - badania empiryczne
na gruncie poznawczej psychologii osobowości]

Celem programu badawczego opisanego w niniejszej dysertacji było znalezienie empirycznych dowodów na zasadność posługiwania się wskaźnikiem zbieżności samoopisu i szacowania w badaniach nad trafnością przekonań na temat własnej osoby. Strategia ta jest popularna na gruncie poznawczej psychologii osobowości, choć nie posiada solidnych podstaw teoretycznych i opiera się raczej na zdroworozsądkowym założeniu, iż znajomi są dobrym źródłem informacji na temat danego człowieka z tytułu bycia jego znajomymi. Postawiono dwa pytania badawcze: (1) Jakie zmienne psychologiczne wyjaśniają zbieżność samoopisu i szacowania? (2) Jakie zmienne psychologiczne można przewidzieć na podstawie zbieżności samoopisu i szacowania? Szesnaście hipotez weryfikowano w trzech badaniach korelacyjnych, których podstawą była autorska Teoria Adekwatności Koncepcji Siebie. Adekwatność koncepcji siebie (*self-concept adequacy*) została zdefiniowana jako stopień, w jakim treści tworzące koncepcję siebie są wiarygodne, obiektywne i użyteczne. Postulowano iż zmienne poznawcze odpowiedzialne za konstruowanie wiarygodnej wiedzy na temat własnej osoby są predyktorami obiektywności koncepcji siebie (zoperacjonalizowanej za pomocą zbieżności samoopisu i szacowania). Postulowano również, iż obiektywna koncepcja siebie pozwala przewidywać obecność użytecznych, tj. adaptacyjnych treści w strukturze koncepcji siebie. W pierwszych dwóch badaniach, przeprowadzonych w laboratorium psychologicznym, badano diady znajomych opisujących się wzajemnie z wykorzystaniem

techniki Q-sort. Trzecie badanie przeprowadzono w kilkunastu grupach znajomych, którzy opisywali się wzajemnie za pomocą krótkich inwentarzy osobowości. Wyniki pokazały, że:

- (1) Zmienne takie jak: autoewaluacyjny motyw samopoznania oraz relacyjność-współzależność Ja były predyktorami zbieżności samoopisów z szacowaniem w przypadku tworzenia złożonych i indywidualnych opisów osobowości.
- (2) Motyw autowaloryzacji był negatywnym predyktorem zbieżności samoopisu z szacowaniem w przypadku opisów bardziej ogólnych (tj. odnoszących się do Wielkiej Piątki cech osobowości).
- (3) Osoby o wyższym motywie autoweryfikacji trafniej odgadywały, jak zostały scharakteryzowane przez znajomych w zakresie podstawowych cech osobowości.
- (4) Stwierdzono również, że obiektywność koncepcji siebie jest istotnym predyktorem równowagi hedonicznej i sensu życia, a także pozwala wyjaśnić 15% wariacji prężności rozumianej jako zbiór adaptacyjnych właściwości osobowości.

Badania dostarczyły empirycznych argumentów za zasadnością stosowania kryterium zgodności samoopisu i szacowania w badaniach nad trafnością przekonań na temat własnej osoby. Ponadto przyczyniły się do sformułowania propozycji dalszego rozwoju teorii adekwatności koncepcji siebie.

Słowa kluczowe: koncepcja siebie, Q-sort, samoopis, prężność, samowiedza